

Asia: VN/30101/2021

Lausuntopyyntö virkarikossäännösten uudistamista koskevista selvityksistä

Onko muutoksia tapahtunut siinä, missä laajuudessa rikosoikeudellinen virkavastuu on katsottava tarpeelliseksi?

Vastaus

Rikosoikeudelliseen virkavastuuseen liittyvä epäsymmetria vaikuttaa lisääntyneen ja lisääntyvän edelleen, kun julkishallinnossa työskentelevien työso-pimussuhteisten henkilöiden määrä kasvaa ja julkishallinnolle kuuluvia tehtäviä ulkoistetaan yksityissektorille. Tapahtuneet ja meneillään olevat yhteiskunnalliste muutokset edellyttävät rikosoikeudellisen virkavastuun laajuuden uudelleen arviointia.

Rikosoikeudellisen virkavastuun soveltamisalan supistamiselle ei ole havaittavaa tarvetta.

Har det skett ändringar i fråga om behovet av omfattningen av straffrättsligt tjänsteansvar?

Svaran

-

Tuleeko rikosoikeudellisessa virkavastuussa säilyttää laaja ja suppea virkavastuu, vai tuleeko virkavastuun eri henkilöryhmissä olla yhtä laajaa?

Vastaus

Helsingin poliisilaitos pitää arviomuistiossa ja virkarikossääntelyn kehittämistarpeita koskevassa selvityksessä esitettyjä johtopäätöksiä perusteltuina. Kaikkia julkisia tehtäviä hoitaviin henkilöryhmiin tulisi soveltaa samoja virkarikossäännöksiä henkilön virka- tai työsuhteen laadusta riippumatta.

Bör inom straffrättsligt tjänsteansvar bibehållas brett och snävt tjänsteansvar eller bör tjänsteansvaret i olika persongrupper vara lika omfattande?

Svaran

-

Tuleeko rikosoikeudellisen virkavastuun aineellisena keskeisperusteena julkisen vallan käyttämisen (RL 40:11 5 kohta) sijaan olla julkisen hallintotehtävän/julkisen tehtävän hoitaminen?

Vastaus

Virkavastuun aineellisena keskeisperusteena tulisi olla julkisen hallintotehtävän/julkisen tehtävän hoitaminen eikä julkisen vallan käyttäminen. Muutos poistaisi rikosoikeudelliseen virkavastuuseen liittyvän epäsymmetrian ja mahdollistaisi virkavastuun ulottuvuutta määrittelevän rikoslain ulkopuolisen lainsäädännön purkamisen.

Bör den materiella centralgrunden för det straffrättsliga tjänsteansvaret i stället för utövning av offentlig makt (SL 40:11 5 punkten) vara skötseln av offentlig förvaltningsuppgift/offentligt uppdrag?

Svaran

-

Huomioita rikosoikeudellisen virkavastuun henkilöryhmistä?

Vastaus

Poliisilaitoksella ei ole lisättävää arviomuistiossa ja virkarikossääntelyn kehittämistarpeita koskevassa selvityksessä lausuttuun.

Observationer gällande persongrupperna av straffrättsligt tjänsteansvar?

Vastaus

-

Voitaisiinko rikosoikeudellisen virkavastuusääntelyn rakennetta kehittää huomioon ottaen rikosoikeudellinen laillisuusperiaate?

Vastaus

Arviomuistiossa on kiinnitetty huomiota virkarikossäännösten tunnusmerkistöjen avoimuuteen ja kattavuuteen, mikä saattaa olla ongelma virkamiesten oikeusturvan kannalta rikosoikeudellisen laillisuus- ja täsmällisyysperiaatteen valossa. Virkavelvollisuudet eivät välttämättä ilmene lain tasolla riittävän selkeinä ja ne voivat perustua lakia alemman asteisiin säädöksiin kuten työjärjestyksiin, ohje- ja johtosääntöihin, virkakäskyihin ja jopa vakiintuneeseen hallintokäytäntöön. Siten lähinnä toimintaohjeet ja menettelytapasuositukset eivät voisi perustaa rikosoikeudellista virkavastuuta. Rikosoikeudellisen virkavastuun perustaminen esimerkiksi valtion virkamieslain 14 §:n vaatimukseen tehtävien asianmukaisesta suorittamisesta voi virkamiehen näkökulmasta olla yksittäistapauksessa hyvin tulkinnanvaraista ja vaikeasti ennakoitavaa. Tunnusmerkistöt eivät edellytä yleensä minkään

seurauksen aiheutumista ja subjektiivisella puolella rangaistavuuden edellytykseksi riittää lieväkin tuottamus. Vähäiset teot on jätetty rangaistavuuden ulkopuolelle, mutta toisaalta korkeimman oikeuden ennakkopäätöksissä on viime vuosina lähes järjestelmällisesti päädytty siihen, ettei tekoa ole kokonaisarvostelussa arvioitu vähäiseksi. Tätä eräiden virkarikosten rangaistavuuteen kytkeytyvää vähäisyyskriteeriä voisi olla aiheellista täsmentää.

Kan strukturen hos den straffrättsliga tjänsteansvarsregleringen utvecklas under beaktande av den straffrättsliga legalitetsprincipen?

Svaran

-

Näkemyksenne rikoslain ulkopuolisista rikosoikeudellista virkavastuuta koskevista säännöksistä?

Vastaus

Rikoslain ulkopuoliset virkavastuuta määrittelevät säännökset ja niissä tavanomaisesti käytetty blankorangaistussäntely ovat jossakin määrin ongelmallisia rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta.

Rikosoikeudellisen virkavastuun perustaminen julkisen tehtävän hoitamiseen saataisi kuitenkin vähentää erityisten virkavastuusäännösten tarvetta.

Er åsikt om de straffrättsliga tjänsteansvarsreglerna utanför strafflagen?

Vastaus

-

Mahdollisia kehittämistarpeita rikoslain yksittäisissä virkarikossäännöksissä?

Vastaus

Virkarikosten rangaistavuuteen kytkeytyvää vähäisyyskriteeriä voisi olla perusteltua täsmentää.

Eventuella utvecklingsbehov beträffande strafflagens enskilda bestämmelser om tjänstebrott?

Svaran

-

Mahdollisia kehittämistarpeita virkarikosten seuraamuksissa?

Vastaus

Virkamiehen tekemästä rikoksesta tuomittava rangaistus ja sen vuoksi määrättävä virkamiesoikeudellinen seuraamus saattavat kokonaisuudessaan johtaa kohtuuttomaan lopputulokseen. Virkarikossäännöksiä uudistettaessa tulisi rikosoikeudelliset, hallinnolliset ja yksityisoikeudelliset seuraamukset arvioida perusteellisesti ja kokonaisuutena siten, ettei virkavastuu kokonaisuudessaan muodostu kohtuuttoman ankaraksi.

Eventuella utvecklingsbehov i fråga om påföljderna för tjänstebrott?

Svaran

-

Arvionne arviomuistiossa esitetyistä ehdotuksista?

Vastaus

Poliisilaitoksella ei ole lausuttavaa arviomuistiossa esitetyistä ehdotuksista. Pääasiallisesti ne vaikuttavan olevan oikean suuntaisia.

Er bedömning om förslagen i promemorian?

Svaran

-

Arvionne selvityksessä esitetyistä ehdotuksista?

Vastaus

Poliisilaitoksella ei ole lausuttavaa selvityksessä esitetyistä kehittämissuhteista. Ehdotukset ovat pääosin kannatettavia.

Er bedömning om förslagen i utredningen?

Svaran

-

Muita huomioita

Vastaus

Virkarikossäännösten uudistamisen yhteydessä tulisi huolehtia myös siitä, että rikosoikeudellisen ja hallinnollisen virkavastuun prosessit etenevät synkronoidusti sekä joutuisasti. Tavallista on, että virkarikosten esitutkintaan, syyteharkintaan sekä tuomioistuinkäsittelyyn kuluva aika mitataan vuosissa, mistä saattaa aiheutua huomattavia ongelmia asianosaisille, erityisesti epäiltyinä tai syytettyinä olevalle virkamiehelle. Virkamiehen joutuminen rikoksesta epäillyn asemaan aiheuttaa haasteita myös työnantajaviranomaiselle. Virkamiehen tekemäksi epäillyn rikoksen esitutkinta sekä sitä mahdollisesti seuraavat syyteharkinta ja oikeudenkäynti tulisikin toimittaa kiireellisinä erityisesti, jos virkamieheen on kohdistettu tai tulee kohdistettavaksi virkamiesoikeudellisia toimenpiteitä.

Virkavastuun mahdollisen laajentamisen yhteydessä voisi olla perusteltua tarkastella ja yhdenmukaistaa myös niitä säännöksiä, jotka koskevat eri viranomaisten, kuten esimerkiksi kunnan ja hyvinvointialueen velvollisuutta ilmoittaa havaitsemistaan virkarikoksista poliisille. Tämän ilmoituskynnyksen ei tulisi olla ainakaan korkeammalla kuin esitutkinnan toimittamisvelvollisuutta koskevan on syytä epäillä -kynnyksen.

Övriga synpunkter

Svaran

-

Hietala Vesa
Helsingin poliisilaitos